

Oljeunge

Norsk Oljemuseum
ÅRBOK 2016

«Texas» på Esso Motor Hotel

AV KRISTIN ØYE GJERDE

Björg Stokkeland var ung jente fra Storhaug i Stavanger da jakten på olje startet «rett utenfor stuedøren». Det var i det glade sekstitallet med The Beatles, The Rolling Stones, jenter i miniskjørt, gutter med langt hår og hippiebevegelsen med «Make love not war» som protest mot Vietnamkrigens grusomheter. USA ble både kritisert og beundret. Månelandingen i 1969 var det ultimate bevis på amerikanernes teknologiske overlegenhet. Og plutselig var Amerika kommet til Norge. Amerikanere kom for å bo i Stavanger og lete etter olje. «Det var en helt ny tid for oss. Vi hadde aldri opplevd dette før», sier Björg.

På begynnelsen av 1970-årene fikk Björg jobb som servitør på Esso Motor Hotel. Hun begynte

som hovmester, men fant raskt ut hvem som tjente pengene i den tiden og skiftet til servitør. Det var stort sett bare amerikanere som bodde på hotellet og de tipset godt. Enkelte måneder kunne hun tjene mer enn hotelldirektøren!

Esso, som eide hotellet, var et av verdens største oljeselskap, og var det første oljeselskapet som satte boret i norsk sokkel i juli 1966. Sommeren 1967 påviste Esso det første funnet på norsk sokkel, Balder. Feltet var likevel for lite til å settes i drift på dette tidspunktet. I stedet var det som kjent Phillips som med Ekofisk-funnet høsten 1969 kunne sette det første oljefeltet i drift i Norge.

Stavanger var på denne tiden base for all aktivitet knyttet til leting og utvinning av olje på norsk sokkel.

Landets første Esso Motor Hotell ble offisielt åpnet i Stavanger tirsdag 12. mai 1970. Anlegget lå ved Mosvannet ca. 1,5 km fra Stavanger sentrum. Til høyre hotellets soveromsfløy med sengeplass til 175 gjester. Til venstre restaurantfløyen. Hotellet hadde parkeringsplass til 120 biler. Foto: Statsarkivet i Stavanger

«Å komme på jobb var akkurat som å komme til Texas, for der gikk folk med cowboyhatter, snakeboots og krokodille boots. De hadde navn på beltespennen på skinnbeltene, og beltespennen skulle være "big". Det florerte med Rolex klokker og svære gullkjettinger»

Mange av de utenlandske oljeleterne som jobbet i Esso, Phillips, Seawell, Seadrill, Morco, ODECO og så videre var amerikanere. De var vant til et liv som nomader som reiste verden rundt på jobber der det var olje å utvinne. Mange kom fra sørstatene i USA, Texas og Louisiana, og var kjent som røffe folk. De levde et tredelt liv, ett offshore, ett i friperiodene på land i Norge og ett hjemme i USA.

Noen hadde hus i Stavanger, blant annet på «Oljeberget» på Slåtthaug hvor bolighus ble reist i rekordfart for å stå klar til de første oljeleterne kom i 1966. Stavangerfolk leide ut hus og leiligheter til oljeselskaper, og tjente godt på det. De som ikke hadde hus i Stavanger-området bodde på hotell i friperiodene på land.

Hotellkapasiteten i Stavanger var sprenget, så da Esso Motor Hotel sto ferdig i 1970 var det absolutt behov for det. Mange av hotellgjestene var amerikanske borefolk eller drillere, som de

kaltes. Hotel Atlantic ble ansett som et mer seriøst hotell, litt stivt.

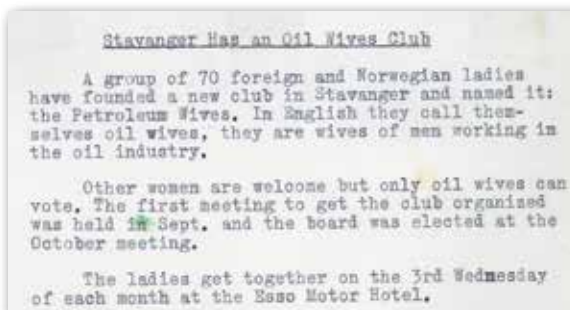
Björg husker godt denne tiden. Hun syntes det var fasinerende: «Å komme på jobb var akkurat som å komme til Texas, for der gikk folk med cowboyhatter, snakeboots og krokodille boots. De hadde navn på beltespennen på skinnbeltene, og beltespennen skulle være «big». Der florerte med Rolex klokker og svære gullkjettinger rundt halsen. Amerikanerne var konger i byen, reiste businessklasse og levde godt. Om det var nordmenn blant gjestene var det nesten ikke mulig å skille dem ut for de tok etter amerikanerne både i klær og språk og snakket mer eller mindre bare amerikansk. Det var litt rart og dra på jobb og bare snakke engelsk, unntatt på kjøkkenet.»

Noen av oljefolkene hadde familien med seg. De fleste familiene hadde egne husvære. Det var stort sett bare mennene som hadde jobb i «oljå»,

Det første styret i PWC i Stavanger. Foto: Ukjent/NOM

mens kvinnene var hjemmевærende og fulgte opp barna. Disse kvinnene hadde behov for et nettverk, og i september 1970 ble Petroleum Wives Club (PWC) opprettet i Stavanger. Til det første møtet kom det 29 kvinner, men ved medlemsregistreringen bare noen måneder senere var antall deltagere steget til 70. Møtene ble som regel holdt om formiddagen den tredje onsdagen i måneden på det flunkende nye Esso Motor Hotel. Klubbens første leder var Catharine Wilkerson.

Pressemelding fra PWC

Klubben opprettet en rekke fritidstilbud og ble veldig populær, og både amerikanske, engelske, kanadiske, franske og norske husmødre meldte seg inn.

Noen av de amerikanske familiene bodde i lengre perioder på Esso Motor Hotel i en av suiteene. En av dem hadde fem barn, fortelles det. Barna gikk på den amerikanske skolen, og tok taxi til og fra skolen. Måltidene spiste de i restauranten. Restauranten hadde høy standard. Når det var så mye god mat offshore, måtte det stå i stil på land.

Alt var lagt til rette for det amerikanske. Til frokost var det pannekaker med sirup, bacon og bønner, donuts (store smultringer) osv. Til middag var det populært med T-bone steak, og når mannfolkene bestilte, ba de gjerne om to, men spiste bare det fineste kjøttet. Det var ketchup til alt – særlig til hamburgere. Det kunne også hende at enkelte bestilte snegler til forretten og pepperstek til hovedrett, som var det dyreste på menyen. Pengene fløt, og det ble tipset på toppen. Bjørg husker en amerikaner som en gang tipset mer enn regningen!

Før «oljå» var Stavanger en litt kjedelig by å være ungdom i, forteller Bjørg. Men med nye språk

I restauranten på Esso Motor Hotel rundt 1970.
Foto: Statsarkivet i Stavanger

i byen og nye folk ble utestedene langt mer spennende. På Esso Motor Hotel, var det 30–40 meter kø enten det var onsdag, fredag eller lørdag. Disse kveldene var der levende musikk og dans. I sentrum skjedde det ikke så mye den gangen. Folk gikk på Place Pigalle på hotell Victoria, Ocean på KNA-hotellet, hotell Alstor eller Cafe Alexander på hotell Atlantic. Sistnevnte, mer kjent som «Allicken» var en litt mer seriøs plass. På Esso Motor Hotel var det mest liv og mange utenlandske gjester. Det ble solgt mye Kentucky whisky i baren, særlig når dykkerne hadde friperioder på land. De spanderte villig vekk. «Fri drikke på alle som sitter her», husker Bjørg. Bartenderne nøt også godt av den rause omgangen med penger og tjente godt.

Når oljearbeiderne kom i land etter fjorten dager offshore var det tre ting som sto i hodet på dem: piker, vin og sang. De spanderte og ga komplimenter. Det fortelles om damer som tok av seg høyhælte sko og mennene helte champagne i skoen og drakk. Mange av dem var flotte karer, og jentene falt for det. «Amerikanerne var konger i byen, så enkelt var det», forteller Bjørg. «Enten de var plattformsupervisor eller drillere, betydde det at de tjente godt, og pengene spilte ingen rolle».

Det var stort sett jenter fra Stavanger som gikk i baren på Esso motorhotell. De lokale guttene gikk andre steder. Mange av jentene foretrakk amerikanere og syntes de hadde bedre manerer

enn nordmennene. De var høflige, holdt dørene, trakk ut stolen og sa: «Would you like to dance with me», mens de norske guttene var mer keitete og sa: «Ska me ta ein?» Mange ganger når nordmenn følte seg avvist, endte det i slåsskamper mellom norske og amerikanske gutter. Det kunne gå hardt for seg. En gang var det to norske brødre som sloss om den samme damen. Den ene hadde våpen og skjøt. Prosjektilet endte i en messingdør på hotellet. Et stykke av døren med prosjektilet i ble lenge tatt vare på på direktørens kontor. Brødrene endte i fengsel etter denne hendelsen.

Hotellet hadde også rykte for at prostituerte trakk inn dit. Dette ville hotelldirektøren på et tidspunkt ha slutt på. Han stilte seg i midtgangen i lobbyen og sa: «Ingen horer skal forbi meg.» Men fullt så enkelt var det ikke å bli kvitt problemet. Hotellet var en enetasjes lav bygning der rommene lå på bakkeplan, så det var en enkel sak å smugle de prostituerte inn gjennom vinduene inn på rommene. Dette var flaut, syntes Bjørg. Det var mange i byen som snakket om hva som foregikk på hotellet, og når folk spurte hvor hun jobbet, hadde hun ikke helt lyst og si det.

Når amerikanerne kom til Stavanger, preget de utelivet på en helt ny måte. Pengene, kulturen, språket – alt de brakte med seg var spennende nytt i den tidligere rolige småbyen. Oljefolkene kom til Norge for å løse utfordringer i den nystartede oljevirkomheten til havs, og brakte med seg en energi som forandret Stavanger for

godt. Bjørg er glad hun fikk med seg denne tiden, da alt var så annerledes, og det var spennende på jobb. «Eg sko ønskt de kom tebage,» avslutter Bjørg. Etter å ha vært på besøk i Texas, Alabama og Mississippi der drillerne kom fra, forstår hun nå mer av deres bakgrunn. Bjørg har senere fortsatt å arbeide i restaurantbransjen, men har opplevd at forholdene har normalisert seg og ikke lenger er helt «Texas» slik de var på Esso Motor Hotel i 1970-årene.

Kilder:

Bjørg Stokkeland i intervju med Kristin Øye Gjerde, 20. januar 2009.

Gunnar Roaldkvam og Kristin Øye Gjerde, Stavanger bys historie, bind 4, Oljebyen, 2012.